univé rechtshulp

AANGETEKEND
Gemeenteraad van Losser
Postbus 90
7580 AB Losser

Contactpersoon
Mw. mr. B.D. Bos
0592-382758
bo.bos@unive.nl

Datum 8 februari 2023
Ons kenmerk 923/11077642
Uw kenmerk 22.032447

Onderwerp: Zienswijze ontwerp "Bestemmingsplan Buitengebied partiele herziening Natuurbegraafplaats op Aust"

Geachte heer/mevrouw,

Namens VOF Camping Dennenlust en ieder van haar vennoten de heer [redacted] (hierna gezamenlijk te noemen [redacted]) wonende en bedrijfvoerende aan [redacted] dien ik een zienswijze in tegen het ontwerp "Bestemmingsplan Buitengebied partiele herziening Natuurbegraafplaats op Aust" met ID nummer NL.IMRO.0168.BP008vzp1703-0301.

Gezien de datum van de publicatie is deze inspraakreactie tijdig, binnen de termijn van 6 weken na 29 december 2022, bij uw instantie ingediend.

Belanghebbende

[redacted] exploiteert sinds tientallen jaren een camping aan de Zandhuizerweg te De Lutte. Het bestemmingsplan heeft betrekking op aanleg van een natuurbegraafplaats in het bosgebied dat grenst aan zijn camping. [redacted] dient om deze reden aangemerkt te worden als belanghebbende.

Zienswijze

[redacted] heeft al in de voorfase (inspraakreactie) aangevoerd wat hun belangen zijn en verzocht hier zoveel mogelijk aan tegemoet gekomen. Dit heeft geen effect gehad. Daarom verzoeken zij opnieuw uw raad om hen zoveel mogelijk tegemoet te komen. [redacted] is tegen de komst van een natuurbegraafplaats in het bosgebied nabij De Lutte. Hieronder zullen zij toelichten waarom.

Komst van natuurbegraafplaats zorgt voor een onevenredige afbreuk van de natuur en de recreatieve toekomst van het bosgebied nabij De Lutte

Natuurbegraven is een relatief nieuw fenomeen in Nederland waar nog weinig onderzoek naar is gedaan. In dit kader heeft Alterra in 2009 een rapport opgesteld in opdracht van het (toenmalige)

Ministerie van LNV ten behoeve van het nemen van weloverwogen beslissingen door gemeenten over onder meer de mate van verenigbaarheid met de ecologische waarden van een voorgenomen begraaflocatie (zie TK 31 700 XIV, nr. 140). Op basis van dit rapport wil [redacted] het volgende onder de aandacht brengen.

Effect op recreatie genot

Het grootste bezwaar wat [redacted] heeft tegen de komst van een natuurbegraafplaats, direct naast zijn camping, is het effect op het recreatie genot van zijn gasten.

Recreatie en begraven kunnen niet naast elkaar bestaan

Wanneer men op zoek gaat naar een camping die grenst aan de natuur verwachten mensen daar het ultieme vakantiegevoel te kunnen ervaren: midden in het natuurgroen genieten van hun welverdiende rust. Dat is dan ook waarom bezoekers van Camping Dennenlust afreizen naar de mooie bosrijke omgeving in De Lutte.

Er is geen deskundige voor nodig om te onderbouwen dat de komst van een natuurbegraafplaats, direct naast de camping, invloed zal hebben op deze keus van de vakantieganger. Immers zullen de campinggasten, op regelmatige basis te maken krijgen met een passerende rouwstoet, rouwende mensen en als ze in het bos willen wandelen zullen zij eerst de natuurbegraafplaats moeten passeren. Bovendien zullen de ceremonies niet binnen plaatsvinden maar ook dit zal zich verplaatsen naar buiten, waardoor het ook zo kan zijn dat men tijdens een wandeling op een begrafenis ceremonie stuit. Geen wenselijk beeld als je geniet van je vakantie. [redacted] is dan ook bang dat de komst van een natuurbegraafplaats het einde van zijn camping betekent.

Slechts één aanrijroute

Daarnaast is het zo dat momenteel één aanrijroute bestaat naar het bosgebied. Dit betekent dat de rouwstoet de camping van [redacted] passeert. In het ontwerp wordt hierover aangegeven: 'soms komen mensen in een stoet, maar steeds vaker komen ze los aanrijden' (p.55). Het is onduidelijk waar deze informatie op gebaseerd is nu het meestal zo is dat mensen in een stoet naar een begraafplaats afreizen, achter de rouwauto aan.

Vervolgens wordt onder punt 4.1.4. aangegeven 'de begraafplaats is ook niet zichtbaar vanwege de ligging in het bos en ook vanwege de grote afstand tot woningen van derden' (p. 21). Dit is pertinent onjuist. De camping van [redacted] ligt tegen het bosgebied aan wat betekent dat er direct zicht is op de natuurbegraafplaats. Dit is nu juist de grootste reden van afkeer van [redacted] tegen de komst van de natuurbegraafplaats.

Kitchenette

Daarnaast is het [redacted] onduidelijk waarom het ontvangsgebouw van een kitchenette wordt voorzien nu in de reactie op de inspraakreactie wordt aangegeven dat er geen ceremonies gaan plaatsvinden in het ontvangstgebouw. Aanwezigheid van een kitchenette geeft de mogelijkheid om activiteiten uit te breiden met horeca- activiteiten, iets wat zeer onwenselijk is. Verzoek is dan

Stichting Univé Rechtshulp
Postbus 557, 9400 AN Assen
KvK 41019292
univerechtshulp.nl

Bezoekadres
Jan Bommerstraat 6, 9402 NR Assen
IBAN NL60 ABNA 0423 3063 16
BIC ABNANL2A

Univé Rechtshulp verleent onafhankelijke rechtshulp aan Univé verzekerden.
Wilt u meer weten? Kijk op univerechtshulp.nl

ook om in het bestemmingsplan meer duidelijkheid te geven over het doel van toevoeging van een kitchenette en horeca- doeleinden uit te sluiten.

Effect op de natuur

Manier van begraven

In eerste instantie ging [redacted] ervan uit dat, in de geest van de motivatie voor natuurbegraven, het graf in natuurterreinen niet met een machine maar met de hand wordt gedolven en gedicht. Immers wil natuurbegraven zeggen dat het stoffelijk overschot wordt begraven op een wijze die het milieu en de natuur zo min mogelijk beïnvloedt, en waarbij tevens de natuur en landschapsbeleving zo min mogelijk worden verstoord.

In het rapport van Econsultancy is echter te lezen dat dit zal gaan gebeuren met mobiele graafmachines: processor, uitrijwagen, versnipperaar en graafmachine. De graafmachine is toegevoegd voor 1 uur per plechtigheid, 2x per week, 104 uur per jaar. Door het graven in een bomenrijke gebied worden boomwortels beschadigd, wat kan leiden tot het afsterven van bomen. In het rapport van Alterra (terug naar de natuur) wordt dan ook geadviseerd om alleen te begraven buiten de verticale projectie van boomkruinen. Ook hierover is niets opgenomen in het ontwerp, terwijl de natuurbegraafplaats gevestigd zal worden middenin een bosgebied.

Bovendien wordt door een graf te graven een flink stuk grond weggehaald en weer teruggestort. Hierdoor wordt een diepere grondlaag vermengd met een hoger gelegen grondlaag, waarna de stofwisselingsprocessen moeten herstellen. In het ontwerp wordt aangegeven dat de grond in dezelfde volgorde wordt teruggestort echter zal dit niet gaan zonder dat er vermening plaatsvindt.

Geen afstand opgenomen voor gebalsemde lichamen

Het is van belang om bij het begraven van een gebalsemde lichamen er op te letten dat er een goede afstand wordt gehouden tussen de plaatsen waar deze lichamen begraven liggen. Dit ontbreekt in het bestemmingsplan terwijl het schade aan de natuur kan aanrichten wanneer hier geen rekening meer wordt gehouden.

De werkende stof in het meest gebruikte conserveringsmiddel is formaline. Dit is een chemische stof die in grote hoeveelheden schadelijk kan zijn voor het milieu. Volgens thanatopracteur [redacted] is bij thanatopraxie de concentratie formaline in het lichaam ongeveer 0,2 tot 0,3 %, wat na drie dagen als gas uit het lichaam ontsnapt. In deze hoeveelheid zou dit dus geen schade aanrichten aan het milieu. Slechts wanneer er te veel gebalsemde lichamen op dezelfde begraafplaats zijn begraven zou dit schade kunnen aanbrengen aan het grondwater. Om dit te voorkomen dienen hierover aanvullende criteria opgenomen te worden in het bestemmingsplan.

Daarnaast wordt in het ontwerp aangegeven dat initiatiefnemer niet binnen 50 meter van de Dinkel natuurgraven mag uitvoeren, vanwege het meanderend karakter van de rivier. Deze afstand is volgens [redacted] wellicht voor de aankomende jaren afdoende maar zeker niet voor eeuwig. Juist het meanderende karakter van de rivier vraagt om een grotere afstand tot graven. In

Stichting Univé Rechtshulp
Postbus 557, 9400 AN Assen
KvK 41019292
univerechtshulp.nl

Bezoekadres
Jan Bommerstraat 6, 9402 NR Assen
IBAN NL60 ABNA 0423 3063 16
BIC ABNANL2A

Univé Rechtshulp verleent onafhankelijke rechtshulp aan Univé verzekerden.
Wilt u meer weten? Kijk op univerechtshulp.nl

het ontwerp is niet terug te vinden hoe tot deze afstand is gekomen en waarom gesteld wordt dat de Dinkel een dynamische rivier kan blijven. Er dient meer afstand te worden gewaarborgd.

Deze foto's zijn gemaakt in het plangebied aan de zijde van de Dinkel. Het meanderende karakter van de rivier is hierop duidelijk zichtbaar. Door meandering vindt aanwas van zand en slib plaats in de binnenbochten van de rivier. Door dit proces dijen buiten uit en verschuift deze richting het land.

Watertoets onvoldoende

In het ontwerp wordt aangegeven dat de normale procedure van de watertoets doorlopen is. Hier lijkt geen rekening te zijn gehouden met het feit dat er mensen en dieren zwemmen in de Dinkel (recreatieve karakter) middenin het aangewijzen gebied voor de natuurbegraafplaats. Indien er sprake is van zwemwater geldt er een afwijkende watertoets. Hier wordt niet aan voldaan.

Foto's gemaakt in het plangebied aan zijde van de Dinkel. Hier bevindt zich een strandje waar recreatief gebruik van wordt gemaakt in de zomermaanden en het gehele jaar door wordt er gezwommen door honden.

M.e.r. plicht

Bovengenoemde roept eveneens de vraag op waarom er geen m.e.r. beoordeling aan het voorontwerp ten grondslag ligt. Immers is een m.e.r. verplicht bij de voorbereiding van plannen en besluiten van de overheid die kunnen leiden tot belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. Gezien de omvang van de plannen lijkt een m.e.r. beoordeling wel degelijk noodzakelijk.

Bovengenoemde is niet alleen in strijd met het idee van natuurbegraven gezien, graafmaterialen het bodemprofiel ernstig verstoren. Het betekent daarnaast ook een stelselmatige (gem. 2x per week) belasting van de natuur en de omgeving. Kortom een onevenredige afbreuk van de natuurwaarden zonder dat daar een m.e.r. beoordeling aan ten grondslag ligt.

Belasting door bezoekers

Daarnaast is het zo dat bij iedere begrafenis bezoekers, op een relatief kleine oppervlakte tegelijkertijd aanwezig zullen zijn, met als gevolg verstoring van de bodem en vegetatie. Momenteel is ook met betrekking tot het aantal bezoekers in het ontwerp niet concreet uitgewerkt wat de gevolgen zijn voor de natuur. Het ontwerp spreekt enkel over een 'erg wisselend aantal bezoekers per begrafenis' (p.53). Dit terwijl Jonkers (2006) het aantal bezoekers op een begrafenis op gemiddeld 70 personen stelt.[1]

De recreatieve druk op het gebied is moeilijk exact vast te stellen (bezoekers begrafenissen en grafbezoeken). De gevolgen van dit plan zijn dus op te vatten als een onzekere gebeurtenis. Op grond van de jurisprudentie van het Hof van Justitie EU kunnen onzekere gebeurtenissen niet in het ontwerp worden opgenomen als sprake is van significant negatieve effecten. Zoals het Hof van Justitie EU in haar arrest naar aanleiding van de vragen van de Afdeling over de verbreiding van de A2 wat mitigerende en compenserende maatregelen in het kader van de Habitatrichtlijn zijn, heeft overwogen:

Een overeenkomstig artikel 6, lid 3, van de habitatrichtlijn uitgevoerde beoordeling mag dus geen leemten vertonen en moet volledige, precieze en definitieve constateringen en conclusies bevatten die elke redelijke wetenschappelijke twijfel over de gevolgen van de geplande werkzaamheden voor het betrokken beschermde gebied kunnen wegnemen (zie in die zin arrest Sweetman e.a., EU:C:2013:220, punt 44 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

Geen rekening gehouden met wijzigingbesluit habitatrichtlijngebieden Natura- 2000

In het besluit van 4 juli 2013 (PDN/2013-049; Stcrt. 2013, 19978) tot aanwijzing van **Dinkelland** als Natura 2000-gebied zijn in artikel 1, tweede lid, de volgende habitattypen toegevoegd:

H2310 Psammofiele heide met Calluna en Genista
H2330 Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen
H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
H5130 Juniperus communis-formaties in heide of kalkgrasland

[1] Jonkers, D.A. Natuurwaarden en mogelijke effecten van de exploitatie van de bosbegraafplaats "Het Oerbosch". Rapport Greendesk Ecologisch Advies, Blaricum

H7140 Overgangs- en trilveen
H7230 Alkalisch laagveen
H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion) - gevoelig
H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion betuli
H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur
H91D0 *Veenbossen

Met deze habitattypen is geen rekening gehouden. Dit terwijl de natuurbegraafplaats middenin het Natura- 2000 gebied Dinkelland ligt en de mogelijke komst van een natuurbegraafplaats een significant effect kan hebben op voornoemde habitatypen (door extra verkeersbewegingen, wekelijks gebruik van machines en de bouw van het ontvangstgebouw). Volledigheidshalve merkt [redacted] op dat de onderstreepte habitattypen als zeer gevoelig (KDW) en de overige twee als gevoelig gekwalificeerd zijn. De uitstoot op deze habitatypen dient onderzocht te worden.

Geen sprake van een natuurbegraafplaats
Om een goed beeld te krijgen van de manier waarop het natuurbegraven zich manifesteert, is een inventariserend onderzoek gedaan naar begraafplaatsen die het label natuurbegraafplaats voeren of toegedicht krijgen. Hierbij zijn verschillende kenmerken geïnventariseerd en ingedeeld naar drie hoofdonderwerpen: natuurbeheer, begraaffunctie en beeldkenmerken. Kenmerken zijn onder meer: duur van de grafrust, ligging van de graven, graftekens, gebouwen en padenstructuur.[2]

Aantal graven
Allereerst bestaat er onduidelijkheid over het aantal graven op de natuurbegraafplaats. In de media spreekt de initiatiefnemer over (in eerste instantie) 100 tot 120 graven maar dat er uiteindelijk plek zal zijn voor zo'n 750/ 1000 graven. Deze uitspraak lijkt strijdig te zijn met het ontwerp waarin wordt aangegeven dat de natuurbegraafplaats (in een gefaseerde uitvoering: fase a t/m e) circa 11,2 hectare (na aftrek randen buren en Dinkel) groot zal gaan worden, waarbij 250 graven per hectare kunnen worden gegraven (pagina 15).

Wanneer hier een simpele berekening op los wordt gelaten, waarbij uit wordt gegaan van 250 graven per hectare (zoals in het ontwerp genoemd) zou fase A en B (4,5 hectare groot) ruimte geven aan 1125 graven. Wanneer 2 begrafenissen per week plaats zullen gaan vinden betekent dit 104 per jaar gedeeld door 1125 = 10 jaar waarin voldoende ruimte zou zijn binnen de eerst fase. Het is dan ook onwaarschijnlijk dat deze aantallen juist zijn, nu immers ruim 11,2 hectare bos beschikbaar zal worden gesteld als natuurbegraafplaats. 11,2 hectare (112 000 m2) 11,2 maal 100 m2 = 11 200 m2 aan grafoppervlakte ofwel de mogelijkheid tot 2800 graven.

Grafdichtheid is overschrijdend
Bovenstaand maakt duidelijk dat op den duur veel meer graven worden gerealiseerd dan

[2] "Natuurbegraafplaatsen in Nederland, landelijke inventarisatie" van Alterra (2013);

Stichting Univé Rechtshulp
Postbus 557, 9400 AN Assen
KvK 41019292
univerechtshulp.nl

Bezoekadres
Jan Bommerstraat 6, 9402 NR Assen
IBAN NL60 ABNA 0423 3063 16
BIC ABNANL2A

Univé Rechtshulp verleent onafhankelijke rechtshulp aan Univé verzekerden.
Wilt u meer weten? Kijk op univerechtshulp.nl

momenteel gecommuniceerd wordt. Wanneer uiteindelijk de volledige 11,2 hectare benut wordt komt dit neer op zo'n 2800 graven. Veel meer dan nu wordt aangegeven. Hiervoor wordt uiteindelijk 180 000 m2 beschermde habitats (figuur 11 Rapport 6343.001 versie D2) aangetast.

Alterra adviseert ook om het aantal graven per hectare te beperken tot 80 in voedselrijke natuurgebieden en ca. 40 in voedselarme gebieden. Dit is significant minder dan de 250 graven per hectare die in het voorontwerp genoemd worden. De conclusie is dan ook dat gezien de grafdichtheid per hectare niet meer kan worden gesproken van een natuurbegraafplaats en derhalve een significant effect op de habitattypen ter plaatse te verwachten is. Zie ook de uitspraak van de rechtbank Roermond van 1 juli 2011 ECLI:NL:RBROE:2011:BR0393 waarbij een groter aantal graven per hectare wordt aangelegd dan aangevraagd:

"In rechtsoverweging 7 is immers overwogen dat de geplande grafdichtheid zozeer afwijkt van de indicaties in het Alterra Rapport dat in redelijkheid niet meer gesproken kan worden van een natuurbegraafplaats. De verwijzing van verweerder naar het Alterra Rapport als ondersteuning voor het standpunt dat de impact op de lokale natuurwaarden gering zal zijn, kan dan ook niet worden gevolgd. Hetzelfde geldt voor het standpunt dat de situatie ter plaatse weinig zal veranderen ten opzichte van de oorspronkelijke, nu in het gebied voortdurend werkzaamheden zullen plaatsvinden rondom de aanleg van graven, het terrein aldus in toenemende mate zal worden beïnvloed, er meermalen per week begrafenissen zullen plaatsvinden die de rust onvermijdelijk zullen verstoren en gegeven het feit dat de bezette graven voortdurend bezoekers zullen trekken. Dat werpt de vraag op, of de Ffw mogelijk aan de uitvoerbaarheid van het plan in de weg staat."

Fasering inrichting begraafplaats

Het ontwerp spreekt van een gefaseerde inrichting van de begraafplaats. Het deel dat als eerste wordt ingericht ligt pal tegen de camping van [redacted] aan. De laatste graven op de begraafplaats zullen, wanneer uit wordt gegeaan van 100 begrafenissen per jaar, pas over 28 jaar worden gegraven. Aan de overzijde van het gebied zijn er geen direct belanghebbenden / omwonenden waarvan de belangen in het geding zijn. Daarom het verzoek de begraafplaats in omgekeerde richting in te richten en de ruimte nabij de campings pas aan het einde in te richten.

Tevens het verzoek fases aan te brengen in het bestemmingsplan en de planologische inpassing geleidelijk te laten plaatsvinden, bijvoorbeeld door voor een nieuwe fase een binnenplanse ontheffing te eisen. Op die manier kan de raad in de toekomst bijsturen als blijkt dat de reeds ingezette ontwikkeling(en) toch meer nadelige effecten heeft dan thans voorzien.

Conclusie

Op basis van het ontwerp, waarin wordt aangegeven hoe de natuurbegraafplaats zal worden geëxploiteerd, dat in de komende 25 jaar de natuurbegraafplaats van 2600 graven zal zijn voorzien en in de komende 50 jaar 5200 graven. Hierbij uitgegaan van het feit dat jaarlijks 104 begravenissen zullen plaatsvinden (gemiddeld twee per week). Dit betekent dat de grafdichtheid sterk afwijkt van de dichtheden genoemd in het Alterra Rapport. Ook de resulterende verstoring is

Stichting Univé Rechtshulp
Postbus 557, 9400 AN Assen
KvK 41019292
univerechtshulp.nl

Bezoekadres
Jan Bommerstraat 6, 9402 NR Assen
IBAN NL60 ABNA 0423 3063 16
BIC ABNANL2A

Univé Rechtshulp verleent onafhankelijke rechtshulp aan Univé verzekerden.
Wilt u meer weten? Kijk op univerechtshulp.nl

daarmee groter. Nu het plan dusdanig afwijkt van de richtlijnen kan niet gesproken worden van een natuurbegraafplaats maar eerder van een reguliere begraafplaats zonder grafmonumenten.

Ontwerpbesluit geeft onvoldoende blijk van een deugdelijke belangenafweging, dit levert strijd op met artikel 3:4 AWB

Tot slot dient een bestuursorgaan de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen mee te wegen. Dit betekent dat het bestuursorgaan niet enkel rekening dient te houden met de belangen van de initiaftiefnemer van de natuurbegraafplaats, maar tevens met de belangen van de omwonenden en ondernemers (campingeigenaren) in het bosgebied.

[redacted] is van mening dat zijn belangen ernstig worden geschaad met de komst van een natuurbegraafplaats pal naast zijn camping. Het kampeergenot van zijn gasten wordt hiermee dusdanig belemmerd dat hij terecht vreest voor de toekomst van zijn camping en het bosgebied. Uit het ontwerp blijkt op geen enkele manier dat rekening wordt gehouden met de belangen van [redacted]

Conclusie en verzoek

Gelet op het voorstaande verzoekt [redacted] u zijn zienswijze gegrond te verklaren en het ontwerpbesluit te vernietigen, danwel de komst van een natuurbegraafplaats in het bosgebied niet toe te staan nu in het ontwerp onvoldoende duidelijk is, de begraafplaats niet voldoet aan de eisen/kenmerken van een natuurbegraafplaats, de komst van een natuurbegraafplaats een onevenredige afbreuk betekent voor de natuur en de recreatieve mogelijkheden van het bosgebied en een m.e.r. beoordeling ontbreekt.

Kortom de belangen van de intiatiefnemer wegen niet op tegen de (nadelige) gevolgen voor de omwonenden (recreatie) en staan niet in verhouding met de te dienen doelen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Stichting Univé Rechtshulp
Postbus 557, 9400 AN Assen
KvK 41019292
univerechtshulp.nl

Bezoekadres
Jan Bommerstraat 6, 9402 NR Assen
IBAN NL60 ABNA 0423 3063 16
BIC ABNANL2A

Univé Rechtshulp verleent onafhankelijke rechtshulp aan Univé verzekerden.
Wilt u meer weten? Kijk op univerechtshulp.nl